

Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Allmänt: info@wwf.se
www.wwf.se

Miljödepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

med kopia till m.nm@regeringskansliet.se

Ert dnr: M2022/02251

Ulriksdal 16 december 2022

Remissyttrande från Världsnaturfonden WWF gällande M2022/02251, Paus av omprövning för moderna miljövillkor

Sammanfattning

Världsnaturfonden WWF (WWF) avstyrker de föreslagna förordningsändringarna.

- WWF ifrågasätter det egentliga syftet med att pausa omprövningarna för moderna miljövillkor då de syften som anges i remissen inte kan uppnås genom en paus på 12 månader. De miljöprövningar som enligt gällande plan ska genomföras under 2023 kommer varken inverka på Sveriges elförsörjning eller nuvarande elpriser, då de kan få effekt först om flera år och effekten då blir högst marginell. En kartläggning och utvärdering av effekterna av hittills genomförda omprövningar är inte heller meningsfull förrän om tidigast några år, dvs. efter att åtgärder (som till exempel anläggande av fiskväg) vidtagits med anledning av prövningarna.
- För ett flertal sårbara och hotade arter, som till exempel havsnejonöga och ål, är det helt avgörande att vattenkraftens miljöpåverkan åtgärdas snarast möjligt. Sverige har dessutom en skyldighet att följa EU:s ramdirektiv för vatten¹ och trots att endast fem år kvarstår tills målet om god ekologisk status ska vara uppfyllt är genomförandeunderskottet stort. Endast en tredjedel av Sveriges vattendrag uppnår idag god ekologisk status. En paus av miljöprövningarna riskerar inte enbart att ytterligare försena genomförandet av ramdirektivet för vatten utan även implementeringen av EU:s livsmiljödirektiv (art- och habitatdirektiv)².

WWF är mycket kritiska till hur ärendet har beretts och anser att remisstiden utan godtagbara skäl har varit anmärkningsvärt kort. WWF ifrågasätter därför starkt om det grundlagsskyddade beredningskravet är uppfyllt.

¹ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.

² Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Allmänt: info@wwf.se
www.wwf.se

Allmänna synpunkter

Remisstiden

Inledningsvis kan WWF konstatera att remisstiden endast är 7 dagar.

Kravet på beredning är grundlagsskyddat och återfinns i 7 kap. 2 § regeringsformen. Där anges att *Vid beredningen av regeringsärenden ska behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter. Upplysningar och yttranden ska också i den omfattning som behövs inhämtas från kommuner. Även sammanslutningar och enskilda ska i den omfattning som behövs ges möjlighet att yttra sig.* Vad kravet på beredning innebär måste bestämmas utifrån det aktuella ärendets natur, men remisstiden måste bestämmas så att remissinstanserna får tillräckligt med tid för att sätta sig in i förslaget, bilda sig en uppfattning om det och även skriva ett remissvar.

WWF anser att remisstiden är anmärkningsvärt kort. Remissen har dessutom skickats ut först i mitten av december då mycket arbete ska avslutas inför julleddigheten och arbetsbelastningen således är hög. Remissen som sådan är kortfattad, men frågan om vattenkraftens betydelse för Sveriges energiförsörjning och påverkan på miljön är komplicerad. WWF anser också att konsekvenserna av förslagen till ändring i förordning inte tillräckligt utretts och redovisats (se nedan under Kap. 6 Konsekvenser).

För att en avvikelse från det gängse beredningskravet genom en så kort remisstid som det nu är fråga om ska kunna godtas krävs det alldeles särskilda skäl³. Några skäl till den korta remisstiden har inte angetts, men som skäl för förslaget om ändring i förordningen anges att *Sverige befinner sig i en energikris med höga elpriser samtidigt som det krävs en ökad elproduktion för att klara samhällets snabba elektrifiering. Försörjningstryggheten behöver också stärkas. Ytterligare intermittent elproduktion kommer att tillföras elsystemet de närmaste åren och variationerna i produktion kommer till stor del att medföra ett ökat behov av reglerresurser. Mot bakgrund av den förändrade situationen på elmarknaden och behovet av att säkra ett robust energisystem som förmår att snabbt svara upp mot förändrade behov behöver effekterna av hittills genomförda omprövningar kartläggas och behov av ändringar av nuvarande system för prövning av moderna miljövillkor ses över.*

WWF anser inte att dessa skäl motiverar en så kort remisstid. Om prövningarna skulle tillåtas fortsätta enligt plan skulle ett antal vattenkraftverksamheter under 2023 ge in sina ansökningar om moderna miljövillkor. Efter en domstolsprocess på något år skulle verksamheterna sedan ha ett antal år på sig att genomföra de villkor som anges i domen, som till exempel att anlägga fiskvägar. Det handlar alltså om ett produktionsbortfall som ligger flera år fram i tiden. Dessutom skulle den minskning av elproduktionen som moderna miljövillkor för dessa kraftverk ger bli nästintill försumbar och inte påverka reglerkraften eftersom de storskaliga kraftverken genom den nationella planen undantagits miljöåtgärder som påverkar elproduktionen, se nedan under Kap. 6 Konsekvenser. Ett mycket litet elproduktionsbortfall som ligger ungefär fem till tio år fram i tiden har ingen påverkan på dagens elpriser. Det skälet kan därför inte motivera den anmärkningsvärt korta remisstiden. Inte heller samhällets snabba elektrifiering kan motivera den korta remisstiden. Omställningen i samhället är trots allt en process som redan pågått under många år och kan förväntas pågå i många år framöver. WWF ifrågasätter också hur man avser att kartlägga

---

³ Se t.ex. Lagrådets yttrande 2017-09-08 gällande Skjutvapen och explosiva varor – skärpta straff för de grova brotten.

Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Allmänt: info@wwf.se
www.wwf.se

effekterna av redan genomförda provningar under en paus på ett år. Ett mindre antal verksamheter har provats eller håller på att provas i domstol. Någon mätbar effekt av dessa provningar kan dock inte väntas förrän tidigast om ett antal år då åtgärder vidtagits med anledning av domarna, att fiskvägar anlagts mm. En kartläggning lär därför inte kunna göras under en paus på ett år. Det saknas alltså godtagbara skäl till varför remisstiden endast är sju dagar. WWF ifrågasätter därför starkt om kravet på beredning är uppfyllt.

WWF har ändå prioriterat att svara på remissen men den korta svarstiden leder till att svaret inte kunnat utvecklas fullt ut.

Ändringar i den nationella planen

I 24–35 §§ förordning (1998:1388) om vattenverksamheter finns bestämmelser kring den nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraften och hur denna plan ska tas fram. Det anges bland annat att Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Statens energimyndighet och Svenska kraftnät ska ta fram ett förslag till den nationella planen för moderna miljövillkor och att dessa aktörer också ska ta fram förslag till de ändringar i planen som behövs för att hålla den uppdaterad. Naturvårdsverket, Kammarkollegiet, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna ska medverka i arbetet med förslagen så att de blir ändamålsenliga bland annat med hänsyn till behovet av att vattenverksamheterna så snart som möjligt får moderna miljövillkor. Även intresseorganisationer ska ges möjlighet att på lämpligt sätt medverka i arbetet med planen. Förslaget till plan ska sedan lämnas till regeringen som fattar beslut om planen enligt 11 kap. 28 § miljöbalken.

Regeringen beslutade om en nationell plan för moderna miljövillkor den 25 juni 2020. Inför det beslutet lade Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Statens energimyndighet och Svenska kraftnät ner ett omfattande arbete på att ta fram ett förslag till plan som förankrades med ett flertal myndigheter och andra aktörer. I samband med att regeringen fattade beslut om planen ändrades också förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter och tidplanen för när verksamheterna senast ska ha lämnat in sin ansökan om provning för moderna miljövillkor blev en bilaga till förordningen.

Den 9 juni 2022 gav regeringen Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att tillsammans med Statens energimyndighet och Svenska kraftnät följa upp och analysera arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor. Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa resultatet av uppföljningen och en analys av resultatet första gången senast den 1 februari 2023 och andra gången senast den 1 december 2023. Uppdraget har inte redovisats än.

Tidplanen för när verksamheterna senast ska ha lämnat in sin ansökan om provning för moderna miljövillkor är en väsentlig del av planen. En ändring av tidplanen som den som nu föreslås måste ses som en sådan uppdatering av den nationella planen som Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Statens energimyndighet och Svenska kraftnät ska föreslå enligt förordningen av vattenverksamheter. Även om det torde stå regeringen fritt att utan ett sådant förslag ändra i tidplanen genom en förordningsändring, visar förordningens bestämmelser på det stora behov av dialog och förankring med olika myndigheter och aktörer som finns när en uppdatering av den nationella planen ska ske. WWF är därför kritiska till att regeringen väljer att gå fram med ett förslag till ändring i tidplanen utan att först ha hört relevanta myndigheter och intresseorganisationer. I ljuset av den mycket korta remisstiden är detta särskilt allvarligt. WWF är också kritiska till att regeringen även föregriper redovisningen av det regeringsuppdrag som lämnats till Havs- och vattenmyndigheten att tillsammans med Statens energimyndighet och

Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Allmänt: info@wwf.se
www.wwf.se

Svenska kraftnät följa upp och analysera arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor.

Kap. 4 Sista dag för ansökan om omprövning senareläggs med ett år

WWF motsätter sig att de föreslagna förordningsändringarna genomförs. Att i ett läge som är kritisk för miljön skjuta fram viktiga åtgärder kan få allvarliga konsekvenser, vilket redogörs för mer nedan under Kap. 6.4 Konsekvenser för miljön. Endast en tredjedel av Sveriges vattendrag uppnår i dagsläget god ekologisk status. Fysisk påverkan från vattenkraft och dammar utgör det främsta hotet mot biologisk mångfald i sötvatten. Åtgärdsarbetet har med andra ord varit kraftigt eftersatt och vi är långt ifrån att nå god vattenstatus till 2027 som EU:s ramdirektiv för vatten kräver. Genomförandet av den nationella planen för omprövning av vattenkraft är helt avgörande för att leva upp till både internationella och nationella åtaganden däribland EU:s ramdirektiv för vatten, livsmiljödirektivet och miljömålet Levande sjöar och vattendrag. WWF anser dessutom att det som regeringen vill uppnå genom att pausa omprövningarna för moderna miljövillkor inte uppnås genom den föreslagna pausen.

Omprövningsprocessen har precis inletts och ska pågå i ca 20 år. Vad processerna kommer att resultera i vet vi ännu inte. WWF är medvetna om att det finns en oro för att miljöprövningarna ska resultera i produktionsbortfall som överstiger riktvärdet i den nationella planen om ett produktionsbortfall på maximalt 1,5 TWh. WWF är oroad över att den analys som ska genomföras under pausen syftar till att säkra upp detta riktvärde och vill därmed uppmärksamma regeringen på en rapport som vi tagit fram som bland annat behandlar riktvärdets förenlighet med EU-rätten, bilagan. En av slutsatserna i rapporten är att riktvärdet om maximalt 1,5 TWh i produktionsförlust inte är legalt bindande. Det finns varken lagstiftning eller praxis som kan åberopas till stöd för ett politiskt riktvärde om att maximalt 1,5 TWh i produktionsförlust skulle vara tillräckligt för att motivera ett undantag enligt art. 4.7 i ramdirektivet för vatten. EU kommissionen har förtydligat att det finns ett nära samband mellan undantag och individuella tillstånd och att dessa inte kan tillämpas separat. Ett generellt undantag för vattenkraft, som är beslutat på förhand, strider mot direktivet. Att platsspecifika omständigheter är av vikt i individuella tillståndsprövningar bekräftas av EU-domstolens praxis (*Weser* och *Schwarze Sulm*). Även om riktvärdet skulle göras legalt bindande i Sverige, så ändrar inte det på det faktum att EU-rätten har företräde framför svensk rätt.

WWF anser därför att svenska domstolar inte kan bindas av riktvärdet vid sina prövningar. Trots detta ser WWF att det saknas grund för oron som finns för ett produktionsbortfall inom vattenkraften till följd av omprövningarna för moderna miljövillkor.

Ökad nederbörd till följd av klimatförändringarna medför att vattenkraftens produktionskapacitet förväntas öka i framtiden. Flera forskningsstudier visar att ökad tillrinning innebär att produktionen av el från vattenkraft kan öka med runt 0,15–0,30 procent per år vilket skulle innebära att produktionen ökar med minst 4–8 procent till 2040 då omprövningsprocessen förväntas vara avslutad. Detta är något som den nationella planen inte tar höjd för, och produktionsökningen på grund av ökad nederbörd finns inte heller med i simuleringarna Svenska kraftnät genomfört.

I prövningen har man dessutom i stort helt undantagit den storskaliga vattenkraften, som står för mer än 95% av vattenkraftselen. I Sverige producerades 2021 166 TWh. Det är betydligt mer än vad vi förbrukar och Sverige är Europas största nettoexportör av el med en nettoexport som ligger på runt 25 TWh per år. När prövningsprocessen är klar 2040 förväntas den totala elproduktionen vara minst dubbelt så stor. Då blir produktionseffekten av genom prövningen

villkorade miljöåtgärder mycket liten. Och med den ökade nederbörd vi har då till följd av klimatförändringar så kommer effekten på vattenkraftsproduktionen knappt märkas, istället kan vi vänta oss produktionsökningar även med miljöanpassningar i många älvar. I en avhandling från Umeå Universitet (Widén m.fl. 2021) beskrivs hur den årliga elproduktionen i Umeälven förväntas öka med 2,8 % till år 2040.

De anläggningar som främst kommer att beröras av miljöprövningarna är de 1700 småskaliga anläggningarna som producerar mindre än 10MWh/år. Dessa anläggningar producerar tillsammans ca 1,4TWh. Då det gäller den viktiga reglerkraften – det vill säga vattenkraftens förmåga att balansera elsystemet - bidrar de småskaliga kraftverken i princip inte alls. Det innebär att en miljöanpassning av de småskaliga vattenkraftverken endast påverkar den svenska elproduktionen marginellt. En simulering utförd av Svenska kraftnät indikerar att en miljöanpassning av alla småskaliga vattenkraftverk i Sverige skulle medföra en produktionsförlust på endast ca 0,3 TWh/år vilket motsvarande mindre än en halv procent av den totala energiproduktionen från vattenkraft. För att ytterligare illustrera betydelsen den småskaliga vattenkraften har för elsystemet i stort så kan jämförelse göras med att el från nätanslutna solkraft under perioden januari – oktober 2022 motsvarade 1,9 TWh enligt Energimyndigheten. Detta råkar vara precis 0,3 TWh mer än hela Sveriges nätanslutna solelsproduktion under 2021 (som var motsvarande 1,6 GWh).

WWF anser således att varken negativ inverkan på Sveriges elförsörjning eller höga elpriser kan motivera pausade miljöprövningar. Vidare har vi svårt att se vilken ny information som konsekvensanalysen kommer att generera. Den snabbaste vägen till ny kunskap för att underlätta de fortsatta omprövningarna är att inleda arbetet i de första vattendragen och sedan dra lärdomar från dem i det fortsatta arbetet. Att fortsätta omprövningarna utan paus kan därmed ses som det mest effektiva sättet att uppnå det som regeringen eftersträvar.

Kap. 6 Konsekvenser

WWF:s bedömning är att den konsekvensutredning som gjorts genomgående är alltför grund och inte tillräckligt belyser de konsekvenser som det lagda förslaget kan få. Som exempel kan nämnas att förslaget enligt regeringen enbart skulle få positiva konsekvenser för länsstyrelserna. Ansvaret för att samverka om det underlag som behövs för att säkerställa effektiva prövningar enligt den nationella planen är en stor arbetsuppgift för länsstyrelserna och man kan rimligen anta att ändringar i förutsättningarna för detta arbete kan orsaka negativa konsekvenser både i frågan om till exempel planering och avtalsförhållanden till konsulter som anlitas under vissa perioder. Även anställd personal kan påverkas genom ryckigheten i planeringen på motsvarande sätt som beskrivs gällande domstolarnas verksamhet. Detta belyses dock inte alls, utan i remissen anges endast att *Förslaget att pausa omprövningarna medför mer tid för både samverkansprocessen och översynen av normerna innan ansökan för moderna miljövillkor senast ska lämnas in, vilket bedöms vara positivt för såväl länsstyrelserna som för övriga berörda aktörer.* WWF anser att detta är en grov förenkling som visar på bristande insikt och analys.

6.3 Konsekvenser för enskilda och företag

Enligt remissen är det främst Vattenkraftens miljöfond och de verksamhetsutövare som har en skyldighet att ansöka om omprövning av verksamheten som berörs av förslaget. Det är också bara dessa två kategorier som omfattas av konsekvensutredningen i denna del. I remissen konstateras att förslaget innebär att inga verksamhetsutövare är skyldiga att ge in sina ansökningar innan de ändringar av systemet som kan behövas har beslutats och trätt i kraft,

Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Allmänt: info@wwf.se
www.wwf.se

utom i de fall en prövning redan har inletts. Det konstateras också att en annan konsekvens av förslaget är att det kommer finnas mer tid för att ta fram underlag inom ramen för länsstyrelsens samverkansprocess, vilket bedöms vara positivt för verksamhetsutövarna. Det kommer också, enligt remissen, att finnas mer tid för utarbetande av ansökningarna. WWF saknar en analys av vad pausen kan innebära för verksamhetsutövare som redan lagt ned stort arbete inför prövningarna, i vilken mån underlag som redan tagits fram kan behöva uppdateras med tillkommande kostnader till följd av att tidplanen ändras, samt vilka konsekvenser förslaget kan få för till exempel de konsulter som anlitas av verksamhetsutövare för att arbeta med underlag inför prövningarna.

I remissen tas inte heller perspektivet upp att vissa verksamheter redan har prövats eller håller på att prövas enligt nu gällande regelverk och plan. Regeringens avsikt med att pausa miljöprövningarna är bland annat att se över behov av ändringar av nuvarande system för prövning av moderna miljövillkor. Det innebär att kommande prövningar, efter pausen, kan komma att ske enligt ett förändrat system. Det skulle innebära att verksamheterna inte alla prövas enligt samma system. Det innebär också en osäkerhet för de verksamhetsutövare som idag har börjat förbereda underlag etc inför kommande prövning då de inte längre vet hur det system som de ska prövas enligt ser ut.

6.4 Konsekvenser för miljön

I remissen konstateras i frågan om konsekvenser för miljön endast att *förslaget att pausa omprövningen blir att även de miljöförbättrande åtgärder som följer av de enskilda prövningarna senareläggs. Utöver detta bedöms förslaget inte ha någon miljöpåverkan. Ingen utredning redovisas kring vad detta innebär, vilket WWF är kritiska mot.*

Vattenkraften är det främsta hotet mot arter i och runt rinnande vatten. Utbyggnaden av vattenkraften skedde med stöd av 1918 års vattenlag, med mycket liten miljöhänsyn, och har lett till att värdefulla strömvattenmiljöer har försvunnit. Strömsträckor är av stor betydelse för den biologiska mångfalden och utgör viktiga habitat, lek- och uppväxtplatser för flera arter till exempel lax, havsöring, havsnejonöga och flodpärlmussla. Även olika insekter, fåglar, mossor och kärlväxter trivs vid strömande vatten. Dammar för vattenkraft och andra ändamål har i alla tider anlagts vid forsar och strömsträckor för att utnyttja så stor fallhöjd som möjligt. Därför har en stor del av vattendrags strömsträckor dämats över eller torrlagts och strömhabitat har försvunnit. I vissa åar och älvar finns i princip inga strömsträckor eller forsar kvar.

Regleringen av vattnet och driften av kraftverken innebär ändrade flödesmönster och vattennivåer, sammantaget omfattande hydrologiska förändringar. Barriärer skapas som förhindrar fiskar och andra vattenorganismers vandring, samt transport av sediment, näring och andra viktiga ämnen nedströms. Det naturliga vattenflödet förändras. En omfattande vattenreglering skapar för låga basflöden, uteblivna höglöden och för snabba förändringar i vattenstånd och vattenhastigheter. Effekterna på biologisk mångfald blir stora. Mest extremt är förstås korttidsreglering (snabba förändringar av flöde och vattenstånd) som kan innebära att inte tappa något vatten alls i älvsfåran, så kallad nolltappning med vidföljande start och stopp av turbinerna. Start och stopp av turbinerna innebär en stor störning för ekosystemet tillsammans med stillastående vatten vid nolltappning. Men det är också viktigt att bibehålla tillräckligt höga vattenflöden för att upprätthålla livsmiljöer och arter. Till exempel så är strandzonerna längs vattendrag otroligt artrika och denna artrikedom försvinner om området inte regelbundet översvämmas. Detta medför även konsekvenser för de organismer som lever i akvatiska miljöer

Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Allmänt: info@wwf.se
www.wwf.se

då grunden för dessa näringskedjor är den växtproduktion som sker på stranden och tillförs den akvatiska miljön genom årliga höglöden.

När villkor har fastställts för många vattenkraftverk i Sverige har fokus varit på de lägsta vattenföringarna i form av minimitappningar. I den mån minimitappning finns fastställda, är de vanligen blygsamma. En vattenreglering som understiger det naturliga basflödet innebär att man dränerar omkringliggande landområden och sänker grundvattenytan mer än naturligt samtidigt som det akvatiska ekosystemet kommer utsättas för stress (Det finns oftast vatten i älvar och åar även under torrperioder och det beror på att vattendragen har ett stadigt inflöde av vatten från grundvattnet. Detta inflöde av grundvatten kallas basflöde).

Fiskpassager finns endast vid ca 10% av de svenska vattenkraftverken. Majoriteten har byggts för att möjliggöra uppströmsvandring för laxfiskar, och kan inte användas av andra arter med mer begränsad sim- och hoppförmåga. Många fiskvägar fungerar dessutom dåligt vilket framkommit i inventeringar som genomförts på olika håll i landet.

Några arter har drabbats särskilt hårt av vattenregleringen. Det gäller särskilt nejonögon och havsvandrande fiskar som lax, havsöring och ål. Ålen är akut hotad, och under mer än 20 års tid har det internationella havsforskningsrådet ICES rekommenderat att all åldödlighet hålls så nära noll som möjligt. 2021 skärptes rådet till "noll fångster i alla livsmiljöer" och i år har det breddats till att inte enbart omfatta fiske utan även andra bevarandeaspekter. ICES skriver att "all icke-fiskerelaterade antropogen dödlighet bör vara noll" vilket förstås omfattar dödlighet orsakad av vattenkraft. Nu, ännu tydligare än förr, har alla länder med ålvatten ett stort ansvar att vidta alla nödvändiga åtgärder för att bevara ålen.

Även för havsnejonögot som är en unik urtidsfisk är situationen akut. Det uppskattas bara finnas ca 100 individer kvar i hela landet vilket är en kraftig minskning jämfört med tidigare år. Vid inventering 2019 förekom havsnejonöga enbart på fyra lokaler i Halland och Västra Götaland. Utbyggnad av dammar och reglering av vattendrag har gjort att arten stängts ut från stora områden av sitt naturliga utbredningsområde samtidigt som det påverkar miljöerna för reproduktion och larvernas uppväxt negativt. Det ställs särskilda krav på de fiskvägar som anläggs då havsnejonögot är en svagsimmande art och att de vattenmiljöer den leker i och där larverna utvecklas inte torrläggs.

Vi noterar att prövningen av vattenkraftverken i Gullspångsälven Nedre skjuts fram till februari 2024. Här finns ett helt unikt laxbestånd, Gullspångslaxen. Arten är en landlåst atlantlax som sedan förra istiden varit inlåst efter landhöjningen och som inte längre kan vandra till havet. Gullspångslaxen har utvecklats till att leva hela sitt liv i sötvatten och motsvarande levnadsmönster finns endast hos ett fåtal laxbestånd i hela världen. Gullspångslaxen är den enda helt naturligt reproducerande populationen i Europa. Åtgärder har vidtagits i Gullspångsälven för att restaurera älvsträckor och tillgängliggöra ytterligare reproduktionsområden men än så länge har inga åtgärder varit tillräckliga och laxen är idag akut hotad. Den unika gullspångslaxen riskerar att helt försvinna om inget görs.

Även flodpärlmusslan som är starkt hotad har drabbats hårt av vattenregleringen eftersom dess reproduktion är beroende av lax-och öringungar (de fäster sig på fiskens gälar som larver och släpper taget när de liftat uppströms och utvecklats till små musslor). Sverige har under de senaste 100 åren sett en minskning av flodpärlmusslor motsvarande 50% i hela landet. Arten är helt försvunnen från cirka en tredjedel av de vattendrag den fanns i under början av 1900-talet och reproduktion sker enbart i en tredjedel av kvarvarande vattendrag. Arten är akut hotad och

Världsnaturfonden WWF
Ulriksdals Slott
170 81 Solna

Växel: 08 624 74 00
Allmänt: info@wwf.se
www.wwf.se

alla bestånd av flodpärlmussla med fungerande föryngring bör ges ett omedelbart skydd som syftar till att ta bort hela hotbilden mot arten och dess livsmiljö; vattenreglering för vattenkraftsproduktion inräknat.

Regeringen borde i sin miljökonsekvensanalys tittat på hur en uppskjutning av miljöprövningarna kommer att påverka dessa och andra hotade arter i och runt våra vattendrag, för att säkerställa att ytterligare populationer inte slås ut. Många av dessa arter minskar kontinuerligt, och för en del, som havsnejonögat som är starkt hotad enligt Artdatabanken, kan försening av åtgärder med ett år vara förödande.

Det är dock inte bara havsvandrande fiskarter som påverkas av vandringshinder. Många andra fiskar vandrar inom olika delar av vattensystemet under olika delar av året eller livscykeln. Det gäller till exempel lake, mört och elritsa. Vi kommer se en fortsatt försämring i vattenmiljön och fortsatt förlust av sötvattensarter om åtgärder inte vidtas. Det är därför mycket angeläget att miljöanpassningarna sker nu.

Redan idag har vi problem med torra och vattenbrist i delar av landet under sommartid, vilket stressar sötvattensarter hårt. I somras uppmättes rekordlåga vattennivåer i många vattendrag. Dessa problem förvärras med ett förändrat klimat, och vi behöver göra allt vi kan för att minska de påverkansfaktorer som vi faktiskt har kontroll över som vattenreglering.

Sammanfattningsvis är WWF mycket kritiska till regeringens bristande konsekvensutredning gällande påverkan på miljön. Dels eftersom det finns populationer och arters vars situation är så kritisk att en ytterligare försening av miljöåtgärder kan bli förödande, dels då förslaget om att pausa prövningarna grundar sig i en oro över hur elsystemet påverkas av de nya miljövillkoren som prövningarna kommer att resultera i. WWF befärar att den konsekvensanalys som tas fram under pausen kommer att leda till sänkt ambitionsnivå gällande miljöåtgärder och ytterligare KMV-klassning och mindre stränga krav för vattenkraften vilket kommer att försämra statusen i våra vattendrag ytterligare.

6.6 EU-rättsliga konsekvenser

De föreslagna förordningsändringarna står i strid med EU-rätten, då Sveriges genomförande av ramdirektivet för vatten redan är försenat med ca 13 år (enligt gällande plan) och de föreslagna förordningsändringarna skulle förskjuta genomförandet ytterligare.

WWF ser allvarligt på att regeringen verkar ta så lätt på att Sverige inte genomför EU-rätten på ett korrekt sätt i tid, särskilt med tanke på Sveriges kommande ordförandeskap i Ministerrådet.

För Världsnaturfonden WWF

Gustaf Lind
Generalsekreterare WWF

Anna Sandström
Miljöjurist

Karin Glaumann
Sakkunnig sötvatten